

in urade. Za ta program (načrt) se poganjajo še tudi denes vsi Slovenci, ker le v tem opažajo poročstvo za svoj daljnji razvoj, da celo za svoj obstanek in ker bi s tem bila ne le njih, ampak tudi državna korist iz nevarnosti. Ali kako se je vedla vlada, ki se je zmirom imenovala čuvateljica ustave, napram želji narodovej? Na kakšen način je vlada branila in čuvala volilno pravo in volilno svobodo, pravo združevanja in zborovanja, tiskovne svobode in konecem kako je s članom 19. državnih osnovnih zakonov delala, ki zagamčuje narodnostno pravo v smislu veljavno obstoječih zakonov! Ekscelemam Lasser, Stremayr, Glaser so bili vsi ti zakoni le papirni odrezki, katere so po volji prezirali, in na katerih mesto so postavili svojo voljo.

Jedna najtemnejših strani v malo slavnej zgodovini tega ministerstva so pod njim izvršene volitve, in ako se je prebivalstva lotila popolna mlačnost nasproti vsem javnim stvarim, mora se iskati vzrok v tem, ker se je ono pri volitvah prepričati moralo, da ne more svojega prostovoljnega mišljenja izraziti, ker so prišli pod pritiskom vladinih uradnikov taki zastopniški zbori, v katerih se mnenje prebivalstva nikdar ne izrazuje. Kako bi sicer bilo mogoče, da ima dežela, kakor je Kranjska se svojim samo slovenskim prebivalstvom, zdaj deželni zbor z nemško če prav maloevčino?! In ta najmanjša ustavo verna večina je sklenila, komaj da se je sešla k prvej seji, takoj pre naredbo šolskih postav, na predlog jednega vladinega uradnika, c. kr. okrajnega glavarja, pre naredbo, s katero se šolstvo na Kranjskem popolnem izroči uradnikom in na tak način ljudstvu še zadnji ostanek ljubezni doljudske šole jemlje. Ta zakon, čegar izdelovalci bodo uže še videli njegov slab sad, je takoj nj. ekscelemca minister za nauk priporočil cesarju v potrjenje, ko še zakoni, katere je v prejšnjih časih narodna večina sklenila, niso imeli nikdar prilike veseliti se takega uljudnega ravnanja od strani g. naučnega ministra.

V obče pak so na polju šolstva še vsa ona zla in vse krivičnosti, katere sem uže večkrat v tej visokej hiši omenjal. V tem oziru smo mi Slovenci v najhujšem položaju, ker so vse pri nas, torej za nas, obstoječe srednje šole popolnem nemški ali italijanski zavodi, akopram velika večina učencev, ki vstopijo v te zavode, nij zmožna nemščine niti italijanščine, ampak samo le slovenskega materinega jezika. To je jedna onih zvijač, vsled katerih se izmej slovenskega prebivalstva dohajajočim deželnim sinovom daljnji razvitek obtežuje, in se tako učni zavodi vzdržujejo za malo prebivalcev v mestih in za uradniške sinove. Ker ljudske šole nikakor ne morejo poleg materinega jezika tudi toliko drugega jezika naučiti, da bi učenec mogel po minolih 4 letih, ko navadno prestopi v srednjo šolo, razumeti uže poduk v tem njemu tujem jeziku, je

vendar jasno, naj bi to tudi ne bilo s posebnim zakonom zagotovljeno, da bi se moralo vsaj v spodnjih razredih srednjih šol slovenski jezik rabiti za učni jezik.

Gospoda moja! Nam ne manjka učnih sredstev in učnih knjig, kakor se nam je ob svojem času očitalo iz vladine klopi, tudi ne učnih močij, a temu se upira samo ponemčevalna nakana učnega vodstva, ki je minolega leta v svojej mrzkosti do nas Slovencev sezala tako daleč, da je jedinej, sicer nepopolnej srednjejšoli za deloma slovenskim učnim jezikom, t. j. spodnjemu realnemu gimnaziju v Kranju na Gorenjskem, določila pogin. Zdaj morajo zopet vsi učenci iz Gorenjskega romati v Ljubljano, kjer pak se ne sprejemajo zaradi prenapolnjenja tamošnjega gimnazija, tako da se je v minolem zimskem semestru odvrnilo 47 učencev. (Čujte! Čujte! na desnej). Ker se je kranjski gimnazij lahko prišteval k najbolj obiskanim te vrste, in ker se je prošlega leta dokazalo, da ljubljanski gimnazij ne more sprejeti vseh dijakov, ki se oglašé, se zapretje zavoda v Kranju ne more za drugo smatrati, nego kot teško oškodovanje kranjske dežele in njenega prebivalstva. Da bi bili oziri štedljivosti pri tem odločilni, tega vendar ne bo nobeden verjel, ker bi se moral v tem slučaju mnogo preje razpustiti kočevski gimnazij, ki je jako slabo obiskovan, ker za Dolenjsko je uže tako popolen realen gimnazij v Novem mestu. Gospoda moja! Slovenci smo dobri, ako gre za to, da se nas rabi zoper „Italio irredento“ t. j. zoper rogovileže, ki hočejo Trst itd. od cesarstva odtrgati in Italiji pritaknoti, takrat se na nas ozira in daje nam milost celo v vladinih listih; ako pa zahtevamo svojo pravico, pravico, ki je nam v državnih osnovnih zakonih zagamčena, takrat pa obsipljejo nas sè zasmehom in zaničevanjem ter prepuščeni smo samovolji samopašnih uradnikov v zvezi z renegatstvom, t. j. odpadniki. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Kako prav debelo in vendar okusno korenje vzrediti.

M. Odbere se v ta namen povrtna greda, ki se je že 2 leti zaporedoma močno gnojila in na kateri so se osipavni sadeži, najbolj belo zelje, pridelovali. Ta greda se brez nove pognojitve rigola t. j. 2—3 črevlje globoko prekoplje in zemlja, prst preobrne. Najboljše se to zgodi jeseni, da se potem črez zimo pusti ležati. Spomladi se poseje na njo korenjevo seme in se prav globoko pod prst pospravi. Brž ko se mlade rastlinice iz zemlje prikažejo, se z malo motiko ali krampičem okopljejo, t. j. zemlja se vzrahlja in mlade korenjeve rastlinice tako izredčijo, da stojijo 10—15 centimetrov vsak sebi. Ko se je to zgodilo, se

potrosi razpadlo, na zraku gašeno apno ali pa nekaj pepela po korenjevi gredi. Če je vreme nekaj bolj vlažno, vzraste korenje neizrečeno debelo in je tako sladko in okusno kakor nobeno drugo, ki se ni na povedani način vzrejalo. Metenica, ščavje postane zelo dolgo in korenje po 8 centimetrov v prerezu debelo. Tudi v na novo prekopani ledini, ki je za vrt namenjena, korenje dobro stori, ker korenine, kakor v rigolani prsti, brez opovire globoko segati morejo.

Kako in zakaj borovje ali hojčje zarezati.

M. Ni kmalu gozdnega drevesa, ki bi se tako lahko dalo zarediti, kakor je ravno borovec ali hojka. Zato hočemo tukaj nakratko povedati, kako je treba onemu ravnati, ki si hoče kos zemljišča z borovjem ali hojčjem zasaditi. Koliko je še pustega in golega zemljišča, bodi si po ravni ali po strmi, kjerne raste nič, nego nizko vresje, na katerem bi pa bor ali hojka prav dobro storila. Hojka ali borovec se zasaadi ali po semenu ali po sadikah. Najbolj priporočajo setev v luknje. Trije moški to delo hitro in takole opravijo. Prvi moški naredi z motiko na jeden mahlej jamo v zemljo, ki ni pregloboka, drugi nosi dobre prsti ali v vrečici ali jerbasu ali v predpasniku, kakor mu to pač najboljše kaže, in potrosi perišče dobre prsti v narejeno luknjo in na to položi tretji blizo 10 zrnj semena v luknjo, jo zagrebe in nekoliko potepta. Seme se pa ne sme globokeje zagrebsti ko k večemu 2 milimetra. Če na semenski luknji mala jamica ostane, je to dobro, da se more v nji deževnica nabirati in tako seme vlažno ostati. Ako se vrh tega semenska jamica še s kakim kamnom ali kako drugo rečjo, ki je ravno pri rokah, zavaruje, je to prav dobro. Semenske luknje se narejajo po meter narazen. Poseje se vedno več zrnj v jedno luknjo, zato, ker marsiktero zrno ne požene in ker se sadike, če jih več na mestu vzraste, jedna drugo varuje. Tudi je tako mogoče, ako sem ter tje iz ktere luknje nobeno seme ne požene, izostale sadike s preobilnimi iz drugih lukenj nadomestiti. Kdor si pa hoče s sadikami zasajati, ta si mora poprej sadike v posebnih sadičnih gredicah vzrediti. Zato se v pripravljeni gredi s palčico potegnejo žlebiči 12—15 centimetrov vsak sebi. V te žlebiče se poseje seme in na 2 milimetra globoko s prstjo pokrije. Globokeje ne kaže. Dobro je ga nekoliko poteptati. Greda se pokrije s smrečjem, da setev vlažna ostane in da solnčni žarki mladih sadik ne opečejo. Ko šilovje staremu smrečju začne odpadati, se to nadomesti z novim. Dve leti stare sadike se populjo in sopet po vrsti okoli 10 centimetrov narazen posadijo. Tako se dobijo dosti močnejše sadike. Dve leti pozneje se sadike še le presade na svoje pravo mesto. Okoli 50 let staro borovje ali hojčje je za podiranje.

M. Rane na sadnih drevesih. Kedarkoli se sadno drevo tako ali tako rani, je prvo, da se

ranjeno mesto zračnega pristopa skrbno varuje. Površne rane, ko je samo koža in ličje poškodovano, če se drevo udari ali ga zajec oglođa, je najboljše z drevesno mažo zamazati. Ta se naredi iz ilovice, kravjeka, nekoliko pepela in telečje dlake. S to mažo se rana prej ko mogoče zamaže najboljše, dokler se še ni posušila. Pri globokih ranah, ki segajo v les in stržen, najboljše služi premogov katranovec. Če je preredek, pomeša se nekoliko z premogovim pepelom, da se zgosti. Tudi tenka ilovica ali saje so dobre. Ta maža se razmaže z dolgim šopkom po ranah. Tudi mah, kakor po lesovju raste, je dober pomoček, če se z njim rane trdno obvežejo. Zaceljene rane se morajo pa skrbno odvezati, da se zraka in solnca zopet privadijo.

M. Akacije dajejo dobro kolje za vinograde. Da dajejo akacije dobro kolje za vinograde, to je že znana reč. V ta namen so drevesca naj pripravnejša, ko so okoli 5 let stara. Da bi se pa še s kreosotom napojil les, to se, kakor skušnje kažejo, vendar ne izplača. Les, ki se s kreosotom napoji, postane bolj trpežen, ali predrago pride.

Sejmovi na Štajerskem 21. aprila sv. Ilj pri Turjaku, Rogatec, Cirkovice, Središče, sv. Lenart v Slov. gor. Vojnik, 23. aprila sv. Jurij na Pesnici, Hoče, Ptuj, Kaniža, sv. Mohor, Ivnik, sv. Ožvat na Nemškem, 24. aprila Mozirje, Zdole, sv. Jurij na južnej železnici, 25. aprila Klein, Hörbing, Dobrovlje, sv. Jurij na Ščavnici, Obrajna, Vozenica, Kostrivnica, sv. Jurij pod Tabrom, 26. apr. Kozje!

Sejmovi na Koroškem. 21. aprila Gradišče, 23. Gutštajn, Milštatt; 23. aprila Trg; 25. aprila Mauten.

Dopisi.

Iz Travnika v Bosni. Čedalje bolj se moramo prepričati, da so bosenski turčini bili močno na boj pripravljene. Kajti zaporedom iztaknemo skrito orožje in strelivo. Posebno veliko najdemo takih rečij v džamijah ali mohamedanskih cerkvah. Naš ženijski oddelek je zasledil na stotine pušek in pištol s strelivom vred. Bilo je vse pod tlakom in v turnastih minareti poskrito. Vrli žandarji, se-režanci imenovani, močno stopajo turčinom na noge. Skoro vsak den pritirajo iz planin kako turško pošast v Travnik. Nedavno bilo je 10 turčinov ustreljenih, ker so katoliških staršev mladoljetno hčer napadli, jo na pol ubito na ognju pekli in starše naposled silili njeno meso jesti. Grozno! Tukajšnje barake so slabe. Iztesane so iz zelenega lesa in torej vse poka in zija! Bolniki pažijo verzeli s cunjami in blatom, da se vsaj nekoliko obranijo zoper sneg, dež in veter! Podvzetnik je